

Forfatter: Kidde, Harald

Titel: Udrag fra Jærnet

Citation: Kidde, Harald: "Jærnet", i Kidde, Harald: *Jærnet*, udg. af Knud Bjarne Gjesing ; Thomas Riis , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, isamarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1990, s. 388. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-kidde04ny-shoot-idm140608064194720/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Jærnet

munistiske ekspressionisme» – og dermed altså ved Kidde – at «det afgørende kernepunkt i den borgerlige ideologi, homo-mensura-sætningen, dvs. menneskets autonomi, bliver ikke opgivet.»¹⁷ Imidlertid er det dog netop denne menneskets og bevidsthedens autonomi, som man i *Jærnet* ser gå i opløsning og erstattes af en blind økonomi og et blindt driftsliv. Som tidligere nævnt kunne det endog overvejes, om man ikke med fordel kunne opgive forestillingen om Steffan Chorås som et individ i betydningen en afgrænset psykologisk størrelse. Hvorledes skulle man næsten skildre ham i en traditionel litterær karakteristik? Forskellen mellem drøm og vågen, bevidst og ubevidst, er mere eller mindre opløst i bogens associationstrøm. Ligeledes er hans afgrænsning mod andre personer diffus, da store partier af romanen må ses som gengivelser af andres fortælling eller fantasier. Steffan kunne da mere betragtes som et organ for sprogets selvberørende forløb – den stadige strøm af billeder, citater, drømme og forestillinger i en civilisationstilstand, hvor samfundets åndelige univers ikke længere er samlet omkring en organiserende midte.

I romanens skrivemåde viser den samme midtpunktflýende tendens sig i bogens genreblanding og collage-teknik, hvor lange afsnit i teksten er direkte klip fra andre tekster. Det er en lignende opløst psykologisk og kulturel tilstand og en lignende kunstnerisk teknik, som i de senere år er blevet kendt under betegnelsen «det post-moderne».

Skønt *Jærnet* i sit kompositoriske anlæg lægger sig op af den klassiske dannelsesroman, afspejler værket da en helt moderne erkendelse. Netop i kraft af sin heroiske enhedsvilje skriver den en moderne opløsningsfering frem. Idet Kidde i sin menneske- og samfundsbeskrivelse forskyder interessen fra bevidste til ubevidste motiver, kommer han på linie med to andre kritikere af troen på bevidsthedens ophøjethed – «de to store mistænksomme», nemlig Marx og Freud.

Litteratur er mærket af sin tid – litteraturkritik ligeså. Ser man tilbage på de fortolkninger, der gennem årene er givet af Kiddes forfatterskab og af *Jærnet*, vil man se, hvorledes fortolkningerne afspejler bærende anskuelse i deres egen samtid.

I tyverne fandt man en individualistisk, moralsk idealisme – som man atter i trediverne tog afstand fra. På baggrund af efterkrigstidens